

bitig

**MSKÜ EDEBİYAT FAKÜLTESİ
DERGİSİ**

bitig

**MSKU Journal of Faculty
of Letters and Humanities**

Yazar

Author

Süleyman YİĞİT

Adres: Muğla Sıtkı Koçman
Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Türk Dili ve
Edebiyatı Anabilim Dalı
Doktora Öğrencisi

e-posta:

suleymanyigit16@hotmail.com

0000-0003-4302-5200

Atıf / Citation

YİĞİT, Süleyman (2021),
“Çirkinin Sinemadaki Estetik
Görünümü”, *bitig Edebiyat
Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, s.
288-295.

KİTAP İNCELEMESİ

Book Review

Çirkinin

Sinemadaki Estetik Görünümü

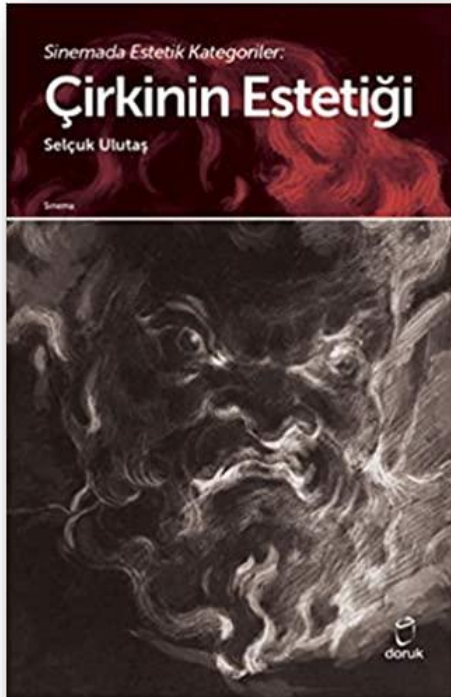
**Selçuk Ulutaş (2020), *Sinemada Estetik Kategoriler:
Çirkinin Estetiği*, İstanbul: Doruk Yayınları, 287 s.**

İnsan, var olduğu ilk andan itibaren kendisini ve çevresini değiştirmenin yollarını aramıştır. Bunun için yüzyıllar boyunca işlevi, anlamı ve etkisi değişmekle birlikte, sanata yönelmiştir. Bir başka ifadeyle insanın çevresini değiştirmek için yapmış olduğu dokunuşlar sanat olarak adlandırılmıştır. Mağara duvarlarına çizilen hayvan resimlerinden ve savaş aletleri üzerine resmedilmiş imgelerden bugün üretilen sanat eserlerine kadar tüm üretimler insanın değişim arzusunun bir sonucudur. Bu arzu aynı zamanda insanın çevresinde gördüğü, duyduğu, tattığı, hissettiği her şeye bir değer atfetmesini ve her değerın bir duyguyu harekete geçirmesini beraberinde getirmiştir. Bu noktada estetik kavramından söz etmek mümkündür. Estetik, en genel tanımıyla insanda uyanan güzel duygusunu inceleyen bilim dalıdır. Ancak yapılan çalışmalar bu tanımın eksik olduğunu ortaya koymuştur. Nitekim duyum alanına giren her şey estetiğin konusu olabilmektedir. Söz gelimi güzel ve onunla bağlantılı iyi, hoş, zarif, faydalı vb. çeşitli açılardan estetiğin kapsamına girerken, çirkin ve çirkine çeşitli açılardan yakınlaşan kötü, bayağı, korkunç, iğrenç vb. de estetik açıdan incelenebilmektedir.

XIX. yüzyıl Alman düşünürlerinden Karl Rosenkranz, çirkin ve onunla ilgili kavramların estetiğin kapsamına girmesini bir zorunluluk olarak görmüştür. Nasıl ki biyolojide hastalıktan, etikte kötülükten, hukuk biliminde suçtan, ilahiyatta günahattan bahsediliyorsa, estetikte de çirkinden söz etmek gerekmektedir (Rosenkranz 2018: 11). Ancak yüzyıllar boyunca, filozoflar ve sanatçılar genellikle güzel kavramı üzerine fikir yürüttükleri için çirkin kavramının izini sürmek oldukça zordur (Eco 2009: 8). Bu süreçte güzele göre arka planda kalmakla birlikte çirkin kavramının varlığından söz etmek mümkündür. Zira güzeli anlatabilmek, güzelin değerini artırabilmek için çirkinden faydalanmak bir zorunluluktur. Estetik biliminin doğuşu ve konu hakkında sonraki süreçte ortaya atılan fikirler çirkinin güzelin gölgesinden nispeten kurtarmış ve çirkin, güzelin yanındaki yerini almıştır. Modern dönemde güzellik unsurlarının tenkit edilmeye başlanmasıyla ve dahası güzelin karikatürleştirilmesiyle çirkin, güzelin yanındaki yerini sağlamlaştırmış, hatta zaman zaman güzelin önünde görülmüştür.

Çirkin ve çirkinlik konusunu ele alan çeşitli çalışmalardan söz etmek mümkündür. Umberto Eco'nun *Çirkinliğin Tarihi* (2009), Claudine Sagaert'in

Kadın Çirkinliğinin Tarihi (2017) ve Gretchen E. Henderson'un *Çirkinliğin Kültürel Tarihi* (2018) gibi, genellikle çirkinliğin kültürel tarihteki yerine ışık tutacak nitelikteki eserler bunlardan bazılarıdır. Bunun yanında çirkin kavramının estetiği hakkında müstakil eser kaleme alan isimlerden ilki K. Rosenkranz'dır. Türkçeye *Çirkinin Estetiği* (2018) adıyla aktarılan eser literatürdeki teorik çalışmalardan biridir. Konu hakkında son zamanda yayımlanan çalışmalardan biri de çirkinin sinemadaki estetik görünümünü ele almaktadır.

Selçuk Ulutaş tarafından kaleme alınan ve Doruk Yayınları tarafından Ocak 2020 tarihinde yayımlanan eser *Sinemada Estetik Kategoriler: Çirkinin Estetiği* adını taşımaktadır ve 287 sayfadan meydana gelmektedir. Eser, yazarın 2015 yılında

tamamladığı *İki Binli Yıllar Türk Sinemasında Çirkinin Estetiği* adlı doktora tezinin gözden geçirilmiş ve geliştirilmiş halidir. Çalışma Giriş bölümünün ardından 6 bölüme ayrılmış ve “Sonuç” ve “Kaynakça” ile tamamlanmıştır.

Giriş bölümünde yazar, estetik, felsefi estetik, estetik felsefesi, güzel, çirkin, çirkinin estetize edilmesi gibi konulara değinmiş, ardından çalışmada ne yapılacağını ifade etmiştir.

Birinci bölümde öncelikle estetik kavramının gelişimi ele alınmıştır. “Estetik Kavramının Bilimsel Gelişimi” adını taşıyan ilk başlıkta S. Ulutaş, estetiğin günümüzdeki anlamını XVIII. yüzyıl ile birlikte kazandığına dikkat çekmiştir. Bu döneme gelene kadar sanata ve sanatçıya nasıl bakıldığına da değinen yazar, odağa bireyi almıştır. İlkel toplumlarda büyüsel bir arka plana sahip olan sanat, tüm toplumu ilgilendirirken, uygar toplumlarda büyüün yerini siyasal ve dini arka planın almış ve sanat üst sınıfı ilgilendirmeye başlamıştır. Bunun için kırılma noktası Rönesans olarak görülebilir. Rönesans ve sonrasındaki gelişmeler ile birlikte XVII-XVIII. yüzyıllarda birey ortaya çıkmıştır. Bireyin ortaya çıkışı sanatçının zanaatçıdan ayrılmasını da beraberinde getirmiştir.¹ Ayrıca Rönesans ile birlikte sanatçıların kendi portrelerini yapmaya başlamaları Tanrı dışında bir insanın da yaratma kudretine sahip olabileceği fikrini ortaya çıkarmıştır. Yaratıcı insan fikri ise sanat eserinin varoluşu ile ilgili yeni fikirlerin doğuşuna zemin hazırlamıştır. Tüm bunların bir araya gelmesi ve ortaya çıkan özerk yaratı ve yaratıcı dehanın gücü estetiğin kurulmasını sağlamıştır (Ulutaş 2020: 13-17). Alman düşünür Alexander Gottlieb Baumgarten ile simgeleşen estetiğin doğuşunun arka planına değinen yazar, bu başlık altında Descartes, Spinoza, Deleuze, Shaftesbury, Rousseau, Kant ve Schiller gibi estetiğin oluşumuna ve şekillenmesine düşünceleriyle doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlayan düşünürlerin fikirlerine de değinmiştir. Ardından “Estetik Objektivasyon” alt başlığına yer verilmiştir. Estetik objektivasyon biçim ve içeriğin bir araya gelişi ve bunun ontolojik yapısını anlatmak için kullanılan bir kavramdır (Ulutaş 2020: 26). Hegel, Hartmann, Heidegger, Marcuse, Nietzsche, Deleuze, Saussure, Barthes vb. bu bölümde fikirlerine başvuru alan isimlerdendir. “Estetik Fenomen” ise bir diğer

¹ Sanatçı ve zanaatçının eş görülmesi, güzel ve faydalının iç içe görülmesiyle de ilgilidir. Xenophon'un *Sokrates'in Anıları* adlı eserinde yer alan; “bir şeye elverişli olan her şey iyi ve güzeldir, bir şeye elverişli olmayan her şey de kötü ve çirkindir” sözleri güzeli yararlı ve elverişli olma ile yakınlaştırmaktadır (aktaran Tunalı 2002: 139-140). Mağara duvarlarına çizilen resimlerin de fayda amacı güdülerek yapıldığı düşünülmektedir. Ayrıca yiyecek ve içecek kaplarının, savaş aletlerinin süslenmesi de bu minvalde düşünülebilir.

alt başlıktır. Estetik fenomenden kasıt estetik deneyimin ortaya çıkmasında rol oynayan süje ve obje ile değer ve yargı kavramlarıdır. Bu başlık altında söz konusu kavramlar ele alınmıştır.

İkinci bölüm “Estetik Kategoriler” başlığını taşımaktadır. Yazar bu başlık altında estetiğin sadece güzelin bilimi olmadığına, güzel ile birlikte pek çok kategoriden söz edilebileceğine dikkat çekmektedir. Ayrıca yazara göre en genel anlamıyla dört temel estetik kategoriden söz edilebilmektedir. Bunlar, güzel, çirkin, komik ve trajiktir. Bunun yanında grotesk, iğneleyici, dehşet verici, pittoresk gibi kategorilerden de söz etmek mümkündür. Tüm bu kategorilerin sanat eserlerinin içerikleri ile ilgili olduğuna değinen yazar, çalışmada odağa alınacak iki kategorinin güzel ve çirkin olacağına dikkat çekmektedir (Ulutaş 2020: 48-49). Bu bölümde “Güzel Kategorisi ve Sanatta Güzel” ve “Çirkin Kategorisi” başlıklarına yer verilmiştir. Güzelliğin/ Çirkinliğin doğa mı var olduğu yoksa nesnelere/ şeylere insanlar tarafından mı atfedildiği zaman zaman tartışılmıştır. Ulutaş’a göre doğada sadece oluşlardan söz edilebilir. Bir başka ifadeyle temelde doğa, hiçbir şeyi güzel veya çirkin olarak oluşturmaz. Güzel veya çirkinini oluşturan insanın algısıdır. Bu algıyla oluşan güzel kendi içerisinde doğada güzel ve sanatta güzel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Güzel ve sanatta güzel şeklinde bir ayrıma gidilmesinin sebebi Çernişevski’nin “bir yüzü güzel resmetmekle güzel bir yüzü resmetmek arasındaki farkı ayırt etmek gerekir” sözüyle açıklanabilir (Ulutaş 2020: 49-58). Buna göre çirkin olanın sanatçı tarafından ele alınışı güzel bir eser ortaya çıkarabilir. Bu güzellik sanatsal güzelliktir. Bir başka ifadeyle çirkinin estetik olarak ifade edilmesidir.² Öyle ki çirkinin başarılı bir şekilde ele alınışı eserin muhatabını güzel kadar etkilemeyi başarabilir. Ancak güzelin veya çirkinin sanatta ortaya çıkardığı güzellik, muhatabında uyandırdığı estetik haz yönünden birbirlerinden ayrılmaktadır. Bir başka ifadeyle güzel kategorisindeki bir eser pozitif duyguları harekete geçirirken, çirkin kategorisindeki bir eser negatif/ olumsuz duygular uyandırmaktadır (Ulutaş 2020: 58-72). Çirkinin estetik bir kategori olarak ilk ortaya çıkışının Platon ve Aristoteles’e dayandırılabilmesi ifade edilerek bölüm tamamlanmıştır.

² Türk edebiyatında XIX. yüzyılın sonlarında estetik konusunda tartışmalar başlamıştır. Pek çoğu süreli yayınlarda, bazıları da müstakil olarak kaleme alınan eserlerde çirkinin estetik olarak sunulabileceği konusuna da değinilmiştir. İsmail Safa, Ali Canip Yöntem, Mehmed Vâhid Bey ve Hüseyin Cahit Yalçın’ın bu minvalde sözler söylediği bilinmektedir.

Söz konusu iki bölüm esere giriş mahiyetinde olup konunun kapsamının çizildiği kısımdır. Bunu eserin asıl konusunun ele alınmaya başlandığı üçüncü bölüm takip etmiştir. Üçüncü bölüm “Sinema Estetiği” başlığını taşımaktadır. Sinemanın ortaya çıkışına kadar geçen süreçte duygu ve düşüncelerin genellikle çizme, boyama ve kazıma ile aktarıldığını düşünen araştırmacılar, modernleşme ile birlikte makinelerin resmetme aracı olarak da kullanılmasının ve fotoğraf makinesinin icadının sanatta yeni alanlar açtığını düşünmektedirler. Yeni ortaya çıkan sanatlardan biri de –sanat olup olmadığı ilk zamanlarda tartışılmakla birlikte- sinemadır. Özellikle XX. yüzyılda yaygınlaşan sinema, modern zamanların sanatı olarak kendini kabul ettirmeyi başarmıştır. Sinema sanatında eser aslında bir anlatıdır ve objektivasyon olarak kabul edilmelidir. İzleyici için, bir maddi yapı ve bu maddi yapının taşıdığı anlamlar dünyası söz konusudur. Eserin üreticisi söz konusu olduğunda ise maddi yapının yerini manevi yapı alır. Ve bu manevi yapı maddi yapının kurulmasını sağlar. Söz konusu maddi ve manevi yapı biçim ve içeriğe veya söylem ve öyküye karşılık gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında sinema sanatında farklı bir yapıdan söz etmek mümkündür. Zira bir resimde sanatçı olayın estetik haz uyandıracığını düşündüğü anını resmederken (Lessing buna ‘hamile an’ der), sinemada hamile an, o sahnede gösterilmeyenlere yüklenir (Ulutaş 2020: 73-80). Bu çerçeveyi çizdikten sonra yazar “Öyküde Anlam ve Duygu” başlığında, öyküdeki olayların, karakterlerin, bu karakterlerin eylemlerinin sinemaya estetik açıdan kattıkları üzerine açıklamalara başvurmuştur. Ardından “Sinema Anlatısında Söylemin Sanatsal Varoluşa Etkisi” başlığında ise öykünün ifade edilmesi için görüntülerin ve seslerin kaydedilerek bir araya getirilmesi gerektiği söylenmiştir. Bir başka ifadeyle öyküsü oluşturulmuş bir sinema eserinin izleyiciyle buluşana kadar geçen süreçte yaratılma evreleri ele alınmıştır. Bunun için görüntünün estetiği, çerçeveleme, bakış açısı ve kamerayı konumlandırmak, kamera hareketleri, kompozisyon, belirginlik, bütünlük, denge, oran, bakış ve yön çizgileri, ışık, renk, ses, montaj ve zamanın kullanımı gibi konulara ayrıntılı şekilde değinilmiştir. Bu kısım ayrıca çeşitli filmlerden alınmış resimlerin de eklenmesiyle daha anlaşılır kılınmaya çalışılmıştır.

Eserin asıl konusunun ele alındığı dördüncü bölüm “Sinemada Çirkinin Estetiği” başlığını taşımaktadır. Çirkinin sanatın tüm alanlarında olduğu gibi sinemada da kendisine yer bulduğunu söyleyen yazar, çirkinin estetiğinin sinemanın manevi yapısıyla ilgili olduğunu dile getirmektedir. Çünkü maddi yapının, çirkin olması söz konusu değildir. Maddi yapının çirkin olması, söz konusu eseri sanat eseri

olmaktan çıkaracaktır. Bunun için sinema söz konusu olduğunda çirkinlik, öyküde; öyküdeki varlıklarda ve olaylarda aranmalıdır. Sinemada, ayrıca, algıya yapılan belirgin bir müdahaleden de söz edilebilir. Zira bir şeyin çirkin oluşu algı ile ilgidir. Bazı sinema filmlerinde çirkinlik, bakış açısı ve söylem ile gizlenerek görünmez hâle getirilebilir. Örneğin cansız bir beden normal şartlarda çirkinliği düşündürecekken sinemada bunun üzeri kapatılabilir. Çünkü çirkin, sinemada söylem sayesinde eğilip bükülebilen bir yapıya sahiptir. Bu eğip bükme Ulutaş'a göre ideolojiktir. Bir başka ifadeyle çirkin, sinemada ideolojik kaygılarla kullanılmaktadır. Bu anlamdaki çirkinin kullanımının kökeni sınıflı toplumların ilk başlangıcına dayanmaktadır. Bu çirkin, eski imgelerin evrimleşmesiyle meydana gelebildiği gibi yeni imgelerle de geliştirilmiştir. Örneğin kıyameti konu edinen filmlerde dünyanın sonunun uhrevi olmayan bir sebeple gelmesi veya şeytanın uhreviliğini kaybederek dünyevi bir düşmana dönüştürülmesi eski imgelerin evrimleştirilmesine örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanında modern hayatın kendine has çirkinliklerinden de bahsetmek mümkündür. Modern toplumlarda görülen yabancılaşıma, bireyselleşme, maddi ve manevi boyutta varolamama, yolsuzluk, eşitsizlik, kadın hakları, çocuk istismarı, terör, etnik kimlikler vb. bunlardan bazılarıdır. Tüm bu durumlar sanatta çirkinliğe duyulan ihtiyacın artmasına zemin hazırlamıştır (Ulutaş 2020: 149-150, 155-156). Bu çözümlemenin ardından "Çirkin Varlıklar" başlığına geçilmiştir. Bu başlık altında öteki, bedensel çirkinlik, ucubelik, ideolojik çirkinlik vb. konular üzerinde durulmuş ve "Çirkin Olay" başlığına geçilmiştir. Çirkin olaydan kasıt, fiziki dünyadaki kötü, ahlaksız, şiddet içeren vb. olaylarından bütünüdür. Daha genellemek gerekirse yaşamı yücelten ve yükselten olaylar güzel olarak nitelendirilirken, tersi durumlar çirkin olarak görülmektedir. Nitekim çirkin olay ve olguların doğrudan varoluşa bir saldırısı söz konusudur (Ulutaş 2020: 167-170). Bu saldırı bireye veya topluma yönelik olabilir. Bu başlık altında pek çok çirkin eylemin odağında yer aldığı düşünülen şeytan, şeytanın elçisi olduğu düşünülen Deccal ele alınmıştır. Ayrıca, Nietzsche, Kant, Hegel gibi düşünürlerin görüşlerinden faydalanan Ulutaş, çirkin olayların ahlak ile bağlantılı olduğuna ve günah konusuna değinmiştir. Bu bölümler de filmlerden alınmış resimlerle desteklenmiştir.

Beşinci bölüm bir sonraki bölümde incelenecek filmlerin hangi açıdan inceleneceğini anlatan kuramsal çerçevenin çizildiği bir hazırlık bölümü niteliğindedir ve "Sinemada Çirkinin Sanatsal Varoluşunu Etkileyen Bakış Açıları"

başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında sanat vasıtasıyla gerçek hayata müdahale etmenin mümkün olduğuna değinen yazar, egemen ideolojinin iktidarının gücünü koruyabilmek için çirkinden zaman zaman faydalanma yoluna gittiğine dikkat çekmiştir. Bu faydalanma çirkin üzerinden bir korku oluşturmak şeklindedir. Bu noktada Kagan'ın görüşüne yer veren yazar, XIX. yüzyıldan sonra çirkinin sanatta yer alması durumunda, iki farklı bakış açısından söz edilebileceğini dile getirmektedir. Bunlar, dekadan estetik ve toplumcu estetikdir. Kagan'dan ödünç alınan söz konusu iki bakış açısı Ulutaş'ın da incelemesinde kullanacağı iki başlığı oluşturmaktadır. Buna göre Ulutaş, üç bakış açısından söz etmektedir ve bu üç bakış açısını sırayla açıklama yoluna gitmiştir. Bu başlıklar sırasıyla “Dekadan Estetiği ve Çirkin”³, “Toplumcu Gerçekçilerde Çirkin” ve “Ticari Bakış Açısı, Kitsch Sinema ve Çirkin” şeklindedir. Bunların haricinde yazar, farklı bakış açılarının tespit edilmesinin veya melez bakış açılarının yaratılmasının mümkün olduğunu dile getirmektedir.

Eserin son bölümü olan altıncı bölüm “Film İncelemeleri” başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında yazar, dekadan estetiği konusuna örneklem olarak *Bir Zamanlar Anadolu'da* filmini seçmiş ve “Dekadan Bakış Açısı: Bir Zamanlar Anadolu'da” başlığı altında söz konusu filmi incelemiştir. Toplumcu gerçekçilerde çirkin konusuna örneklem olarak *Çoğunluk* isimli film seçilmiş ve “Toplumcu Gerçekçi Bakış Açısı: Çoğunluk” başlığı altında film incelenmiştir. Ticari bakış açısıyla ve kitsch sinema ile ilgili olarak ise *Av Mevsimi* isimli film örneklem olarak seçilmiş ve “Ticari Film Örneği: Av Mevsimi” adlı başlıkta film incelenmiştir. Söz konusu incelemeler her başlıkta “Karakterler”, “Öykü Olayları ve Yaratılmak İstenen Anlamlar” ve “Söylem” şeklinde alt başlıklara ayırmak suretiyle yapılmıştır.

Söz konusu eser, çalışmanın geniş bir değerlendirmesini de içeren “Sonuç” bölümü ve ardından gelen “Kaynakça” ile tamamlanmıştır.

Estetiğin en önemli kategorilerinden biri olan güzellik üzerine çağlar boyunca söylenmiş pek çok şeye rastlamak mümkündür. Çirkinlik ise genellikle güzelliğin gölgesinde kalmakla birlikte her çağda varlığını sürdürmüştür. Başlangıçta, güzelin değerinin daha iyi ortaya konulması, hatta güzelin zaman zaman yüceltilmesi için zaruri olarak başvurulmuş çirkin, modern toplumlarda önem

³ Yazarın konu hakkında bir de makalesi mevcuttur. SineFilozofi Dergisi'nde yayımlanan makale “Sinemada Gerçeklik ve Estetik İlişkisi Bağlamında Dekadan Bakış Açısı ve Çirkin” başlığını taşımaktadır (Ulutaş 2016).

kazanmaya başlamıştır. Çirkinin, arka plandaki yerinden ayrılıp güzelin yanına hatta zaman zaman güzelin önüne yerleşmiş olmasının çeşitli sebeplerinden bahsetmek mümkündür. Charles Lalo'nun çirkinin zaferi olarak adlandırdığı bu yükseliş çirkinin akademik çalışmalarla incelenmesini de gerekli kılmaktadır. Selçuk Ulutaş tarafından kaleme alınan *Sinemada Estetik Kategoriler: Çirkinin Estetiği* adlı çalışma çirkinin sinemadaki varlığına ışık tutacak niteliktedir. Doruk Yayınları tarafından basılan eserde yer yer tashih hatalarına rastlansa da bunlar eserin değerine gölge düşürecek nitelikte değildir. Ulutaş, çalışması boyunca estetik, çirkinlik, sinema vb. konulardaki teorik bilgileri, görüşlerini destekleyecek düşünür ve araştırmacılardan da faydalanarak, oldukça net ve açık şekilde ortaya koymuştur. Bunun yanında çirkinin sinema eserlerindeki varoluşunu farklı bakış açıları üzerinden değerlendirilmiştir. Konu hakkında yeni bakış açılarının geliştirilmesinin mümkün olduğuna da dikkat çeken yazar, yeni örneklemelerin seçilerek sinemadaki çirkinin farklı açılardan ele alınabileceği pek çok çalışmaya da kapı açacaktır.

Kaynaklar

- Eco, Umberto (2009), *Çirkinliğin Tarihi*, çev. Anaca Uysal Ergül, Özgü Çelik vd., İstanbul: Doğan Kitap.
- Henderson, Gretchen E.(2018), *Çirkinliğin Kültürel Tarihi*, çev. Ayşe Müge Çavdar, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Sagaert, Claudine (2017), *Kadın Çirkinliğinin Tarihi*, çev. Serdar Kenç, İstanbul: Maya Kitap.
- Tunalı, İsmail (2013), *Estetik*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ulutaş, Selçuk, (2015), *İki Binli Yıllar Türk Sinemasında Çirkinin Estetiği*, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Ulutaş, Selçuk (2016), Sinemada Gerçeklik ve Estetik İlişkisi Bağlamında Dekadan Bakış Açısı ve Çirkin, *SineFilozofi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, s.47-78.
- Ulutaş, Selçuk (2020), *Sinemada Estetik Kategoriler: Çirkinin Estetiği*, İstanbul: Doruk Yayınları.
- Rosenkranz, Karl (2018), *Çirkinin Estetiği*, çev. Mustafa Özdemir, İstanbul: Muhayyel Yayıncılık.